

OVER ARBEIDSVREUGDE

DOOR
NANNIE VAN WEHL.

HOE wordt er geklaagd over het sterven van de Arbeidsvreugd. Ik wil het in de volgende regelen niet hebben over de Arbeidsvreugd der volwassenen. Die moeten maar zelf toezien, dat de rookende vlaswiek niet worde uitgedoofd. —

Maar over de Arbeidsvreugde, de mogelijkheid tot Arbeidsvreugde der kinderen wil ik het hebben, speciaal van de kinderen, die op dien zorgelijken, moeilijken „middelbaren” leeftijd zijn; de kinderen van 12—18, die de H.B.S.en bevolken of op het gymnasium zijn.

Wat zijn dat onze zorgenkinderen, de laatste jaren! Enquêtes, lezingen, causerieën, die klaagzangen zijn, congressen — theekransjes met hoofdschuddende moeders, avondjes met zorgelijke vaders, wien de vermoeidheid en de erbarmelijke hopeloosheid op 't gelaat staat te lezen.

Ik heb heel veel jeugd om me. En dan valt de jeugd, zoo door elkaar genomen, heusch nog wel mee. Zeker, er zijn hopelooze gevallen onder. Er zijn slachtoffers van de dwangvoorstelling der laatste tientallen jaren, dat een kind nu eenmaal per sé naar 't Gymnasium of tenminste naar de H.B.S. moet.

Maar er zijn er nog heel wat, die wèl kunnen, en wèl willen, als ze nu maar eens een beetje menschkundig, kinderkundig, werden aangepakt. Er zijn er zéér velen, de meerderheid, bij wie de vlaswiek wel degelijk rookt en er slechts liefdevol toezicht, toegewijde aandacht noodig is, om dat smeulend vuur tot lichtelaaien te brengen. En dan zie ik in mijn omgeving zooveel ouders, die door een verfoeilijk „trop de zèle” de rookende vlaswiek dooven.

U ziet: door „trop de zèle”.

Ik heb het niet over het type gezin, waar we nu langzamerhand over uitgepraat zijn: de moeder naar bridge of dancing, de vader op reis of ver van huis op 't golfveld. Ik heb zoo'n idee, dat er zulke vaders en moeders héél wat minder zijn dan de anecdoten en de klaagliederen vertellen.

Nee, ik bedoel die vaders en moeders, die geheel en al doordron-

gen zijn van de hoeveelheid, die hun kinderen nu eenmaal te leeren hebben; geheel en al doordrongen zijn van het denkbeeld, dat de geest willig, maar het vleesch zwak is. De vaders en moeders, van wie de kinderen honderd keer hooren: En hoe sta je nu met je werk? En nu ga je aan het werk. — Eerst je huiswerk. — Ik zal weer eens naar het spreekuur van den Directeur gaan.

Ik ken vele vaders en moeders: Of Jan tennist? Neen, natuurlijk niet. — Hij wordt zoo makkelijk afgeleid, — dat zou hem vèel te veel afleiden — werken moet hij inplaats van tennissen. — Zijn vrije Zaterdag- en Woensdagmiddag heeft hij hard noodig om bij te spijkeren en Zondagmorgen bemoei ik me den heelen morgen met hem.

Afroeien? 's Morgens om zeven uur, op 't water? Jij? Dan breng je 's avonds zeker heelemaal niets van je huiswerk terecht — Neen, jij moet werken.

Een wandeling met een vriend? Je moet nog werken. — Heeft diè en diè zoo'n mooie, nieuwe fiets — Ja, zoo krijg jij er ook een, als je eens een beter rapport meebrengt.

Mee aan den tuin helpen? Marsch — aan je werk — Hockey-en, zwemmen, meedoen in een tooneelstukje — Je hebt al je tijd noodig voor je werk, denk jij maar aan je werk.

En zoo — totdat deze kinderen in werken niets anders meer zien, dan de kanker van hun leven — totdat dezen kinderen het werken tot hier zit — ik houd mijn hand boven mijn mond, onder mijn neus — zoo, dat ze heelemaal niet meer werken kunnen, omdat ze beu zijn van 't werk.

Welk een schuld laden deze ouders op zich.

Het kwaad wreekt zichzelf heviger, dan dat 't door iemand of iets anders gewroken zou kunnen worden. Uitgebluschte jonge zielen, mislukte jonge levens.

De vaders, de moeders moeten er iets op verzinnen, om de levende lijken weg te moffelen. De jongelui „gaan in een zaak”, worden desnoods „mededirecteur”.

De gezichten van vader en moeder staan vroolijk — ze praten met vroolijke klank in hun stem: „O ja, hij heeft ons weleens zorg gegeven — maar nu zie je, hoe alles terecht komt — En 't gaat zóó goed, zóó goed . . .”

Binnen in 't hart knaagt de worm van zelfverwijt? Ach, menigmaal hebben ze er geen flauw besef van, dat ze zóó gezondigd hebben. Dat ze zich zóó vergrepen hebben aan de jonge levens, die hun waren toevertrouwd.

Totdat hun, misschien vele jaren later — ineens de oogen open gaan. Dan sta God hun bij!

Men kan 't ook anders doen.

Daar is een kind, dat niet vlot meekomt. Niet vlot werkt.

Rondom hem doen de vriendjes aan allerlei sport. Aan allerlei pretjes. De een dit, de ander dat. Denk niet, dat ik het teveel vergeet.

Dan zegt vader: „Luister eens. Jij moet eens zorgen, dat je lid van die tennisclub wordt. Dan ga je elken Woensdag- en Zaterdagmiddag tennissen. Ik reken er op, dat je 't met je werk schikt.”

En dan moet vader, of liever nog moeder, daar een beetje op *letten*. Zoo vaak zit het niet-klaar-komen met het werk in een verkeerde tijdsverdeling. In: geen overzicht hebben van den tijd. Dan gaat moeder Dinsdag tusschen den middag al eens kalmpjes zeggen: Reken je er op, dat je morgen gaat tennissen? Kom vóór 't eten vanavond bij me met je Fransch, ik overhoor je liever vroeg van avond.

Gaan ze allemaal naar „Weisse Flieder”? Volgende week? Ja hoor, jij mag ook mee. Is 't Donderdagavond? Dan help ik je Maandag al een beetje vooruit bedenken, hoe je op tijd met je werk kunt klaarkomen.

Maak nu eens een afspraak met Rob, om na vieren eerst lekker wat te gaan fietsen, eer je gaat werken. Je zal zien, dan gaat 't véél beter.

De rookende vlaswiek moet behoedzaam angeblazen worden. Zoetjes aan, zoetjes aan moet Levensvreugde toegediend worden, opdat de Arbeidsvreugde niet te loor ga.

En dooft de rookende vlaswiek dan tòch uit —

Is er geen arbeidsvreugde, komt er geen arbeidsvreugde —

Dan hebben we toch ons best gedaan.

Dan zullen wij moeders, niet dààr staan als mevrouw Alving ¹⁾ en we zullen onze verloren zoon niet hooren zeggen:

„Levensblijheid. Daar weten ze hier niet veel van. Levensblijheid — en Arbeidsvreugde. Ja, in den grond is dat wel hetzelfde. Maar daarvan weten ze hier ook niets. — Het wordt geleerd te gelooven, dat werken een vloek is en een straf voor hun zonden.”

Als kind las ik alles, wat los en vast was. Ik herinner me een manuscript op mijn vaders schrijftafel, met een wonderlijk mooie hand geschreven. Het heette: „Litanie van den Arbeid”.

Ik weet niets meer van de eigenlijke woorden, maar de geest van dat vrije gedicht is me geheel bijgebleven. Ik moest aan de muziek van het kerkorgel denken, als je de kerk uit ging — de deuren stonden wijd open, de zon scheen buiten, de heerlijke uren van den Zondag, nu gewijd, lagen vóór je, het orgel daverde en zong en schalde. Ik herinner me alleen nog den aanhef van elke strophe: Heilige Arbeid — Heilige Arbeid — Heilige Arbeid. —

Dit gedicht is voor mijn kinderziel een onuitsprekelijke weldaad geweest. De stemming, erdoor opgeroepen, heeft op me gewerkt als voorjaarsregen op een gezaaiden akker — als de behoedzame adem op de rookende vlaswiek.

Niet elk kind vindt zulk een fortuin op zijns vaders of moeders schrijftafel.

Maar elke vader, elke moeder kan in liefde, met toewijding, behoedzaam, o zoo behoedzaam, werken op het kind als de voorjaarsregen op den gezaaiden akker.

¹⁾ In Ibsen's Gespenster.